וְטוֹב לְהַחְמִיר בָּזֶה) (תרומת הדשן סימן י"ח). (כא) * יוְלֹא לֶאֱכֹל וְלֹא לִשְׁתּוֹת, אֲבָל (כב) כמַיִם (יפ) [יא] מָתָר לִשְׁתּוֹת קֹדֶם תְּפִלָּה בֵּין בְּחוֹל וּבֵין (יג) (כג) בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב. * וְכֵן אֲכָלִים וּמַשְׁקִין לִרְפוּאָה (יג) (כד) מֻתָּר: ד * לְהַצָּמָא (כה) וְהָרָעֵב הֲרֵי הֵם בִּכְלָל הַחוֹלִים, אִם יֵשׁ בּוֹ יְכֹלֶת לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ, יִתְפַּלֵּל, וְאִם לָאו, אִם רָצָה אַל יִתְפַּלֵּל עַד שֶׁיֹּאכַל (יד) (כו) וְיִשְׁתֶּה: ה מוְאִם (כז) הִתְחִיל לֶאֱכֹל קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר,

י שם י' (ע"ב).
כ טור בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים.
ל הַרַמְבַּ"ם פֶּרֶק ה' מֵהִלְכוֹת תְּפִלָּה (ה"ב).
מ רַמְבַּ"ם שָׁם לְגִרְסַת הַבַּיִת יוֹסֵף.

בַּאֵר הֵיטֵב

עֲשָׂרָה. וְאִם אֵין הַשַּׁיָּרָא מְמֻתָּנֶת לוֹ מַתַּר לֵילֵךְ לַדָּרָךְ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) עַיֵּן שָׁם וְעַיֵּן טַ"ז (סק"ג): (יפ) מֻתָּר. ל"א שֶׁיָּדַּ בְּהוּ גַּוָּה. וְעַ"ק צוּקַע"ר אָסוּר. וּבְמָקוֹם דְּצָרִיךְ רְפוּאָה, מֻתָּר לִשְׁתּוֹת מַיִם וְצוּקַע"ר קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל. הֶרְדְּבַ"ז (חֵלֶק א' סִימָן רל"ה) (נ"א ש"ט). וּלְאִישׁ זָקֵן וְחֻלָּשׁ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד עַל נַפְשׁוֹ עַד עֵת יְצִיאַת הַצִּבּוּר מֻבֶּטַח הַכְּנֶסֶת, בְּפֶרֶט בְּשַׁבָּתוֹת וְיָמִים טוֹבִים שֶׁלִּפְעָמִים מִתְעַכְּבִים עַד חֲצוֹת, יוֹתֵר טוֹב לְהַתִּיר לוֹ לְהִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ בְּנַחַת וּרְקִדָּשׁ וְיֹאכַל מִיָּדֵי בְּצַפְרָא, וְאַחַר כָּךְ עִמָּהֶם מוּסְפִּין שֶׁל יוֹם, וְלֹא שִׁיְּשַׁתֶּה הַקָּאוְו"ע אוֹ הַגִּיקוּלאט"י בִּלֹא קְבָלַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם תְּחִלָּה, כִּי יַדְּאִי עַל זֶה נֶאֱמַר (מלכים א' יד ט) 'וְאוֹתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחַר גֵּוֶךָ'. לָקֵט הַקֶּמַח (הנהגת האדם בבוקר ד"ה במקום). וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ דְּקָאוְו"ע יָכוֹל לִשְׁתּוֹת וּבִפְרָט בְּמְצָרִים שֶׁאֵין הַדַּעַת מְתִישָׁב בִּלֹא קָאוְו"ע, אֲבָל קָאוְו"ע עִם צוּקַ"ר אוֹ כָּל מִינֵי תַּרְגִּימָא כְּדֵי שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת הַקָּאוְו"ע אֲלִיבָּא רַיְקָנָא, אָסוּר. עַיֵּן שָׁם. וּמוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל ז"ל כָּתַב דַּאֲפִלּוּ קָם בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה אָסוּר לְמִיטְעַם מִידֵי עַד אַחַר הַתְּפִלָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֹהַר (ח"ב רטו"ו). וְשָׁמַעְתִּי שֶׁאָחַד מִן הַגְּדוֹלִים הַתִּיר שְׁתִיַּת הַקָּאוְו"ע, דְּדַוְקָא מִידֵי דְּמַרְבֶּה דָּם אָסוּר. יַד אַהֲרֹן (הגב"י): (יג) בְּשַׁבָּת. וְאַחַר תְּפִלַּת מוּסָף אָסוּר כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ זְמַן קִדּוּשׁ. רַשַׁ"ל: (יג) מֻתָּר. אֲפִלּוּ דָּבָר דְּשַׁיָּךְ בּוֹ גַּוָּה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשּׁוּם גַּוָּה אֶלָּא לִרְפוּאָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ חוֹלֶה, שָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י) וְכֵן דַּעְבָּשׁוּ בִּזְמַן הַזֶּה בְּלֹא הֶכִי אֵין מְכוֹנְנִים כָּל כָּךְ, וּמִכָּל מָקוֹם אִם רָצָה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת קֹדֶם כְּדֵי שֶׁיְּכַוֵּן מַתָּר. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

בְּפְרִי חָדָשׁ כָּאן (ס"ו) דְּמִיתֵי רְאִיָּה מֵהָא דְּאָמְרִינַן בְּיוֹם טוֹב מְאַחֲרִין לְבֹא כו'. וְגַם מִדְּאָמְרִינַן אִסּוּר לַעֲשׂוֹת חֻפְצֵי, מִשְׁמַע חֻפְצֵי שְׁמִים מַתָּר: [יא] מֻתָּר. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּשו"ת חִינּוּךְ בֵּית יְהוּדָה (סי' ב) דְּמִשְּׁכָּה שֶׁכָּר שִׁקּוּרִין בְּיע"ר וְדַאי אָסוּר, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן אֶשֶׁל אַבְרָהָם (על הגליון) בְּשֵׁם (שבות יַעֲקֹב) [שָׁב יַעֲקֹב] (סי' ח) שֶׁכָּתַב דְּמִי שֶׁעוֹשֶׂה לִרְפוּאָה מֻתָּר, עַיֵּן שָׁם. וּכְהָאי גַּוְנָא כָּתַב בִּבְרֵכִי יוֹסֵף (סק"ב) דְּמָה שֶׁכָּתוּב עַל מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל שֶׁהָיָה אוֹכֵל בְּאִשְׁמֶרֶת מִינֵי תַּרְגִּימָה, יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהָיָה חוֹלֶה כו', עַיֵּן שָׁם. וּבְמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ד) בְּשֵׁם שו"ת בֵּית יְהוּדָה (סי' כ) שֶׁמֻּתָּר לִשְׁתּוֹת כּוֹס יַיִן וְשָׁמָּן מְעֻרְבִין לִרְפוּאָה, וְכֵן כָּתַב בְּאַגְּרוֹת הָרַמַ"ז (אגרת ג) שֶׁמֻּתָּר לִשְׁתּוֹת קֹדֶם הַתְּפִלָּה חֲרָקוֹת וְשִׁקּוּיִים לִרְפוּאָה, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

דַּהֲלִיכָה בַּדֶּרֶךְ הָוֵי כְּעוֹסֵק בְּצָרְכָיו. אַף כָּל זֶה שֶׁלֹּא בְּשָׁעַת הַדְּחַק אֲבָל בְּשָׁעַת הַדְּחַק שֶׁאֵין הַשַּׁיָּרָא מְמֻתֶּנֶת לוֹ, יָכוֹל לֵילֵךְ מִקֹּדֶם לַדָּרֶךְ וְיִתְפַּלֵּל בַּדֶּרֶךְ וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ח', וּמַשְׁמַע (כו) מֵהֲרַבֵּה פּוֹסְקִים דַּאֲפִלּוּ כְּבָר הֵנַץ הַחַמָּה גַּם כֵּן מֻתָּר בָּזֶה: (כא) וְלֹא לֶאֱכֹל. וְהָעוֹבֵר עַל זֶה אָמְרוּ חַזַ"ל שֶׁעָלָיו אָמַר הַכָּתוּב (מלכים א' יד ט) 'וְאוֹתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרֵי גֵּוֶךָ', אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְאַחַר שֶׁאָכַל וְשָׁתָה וְנִתְגָּאָה קִבֵּל עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם. וְגַם הִסְמִיכוּ דִּבְרֵיהֶם עַל הַפָּסוּק (ויקרא יט כו) 'לֹא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם' לֹא תֹאכְלוּ קֹדֶם שֶׁתִּתְפַּלְּלוּ עַל דְּמְכֶם, וַאֲפִלּוּ (כמ) טְעִימָה בְּעָלְמָא אָסוּר: (כב) כַּמַּיִם מֻתָּר. דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּהוּ גַּוָּה, וְדַוְקָא בִּלֹא צוּקַע"ר אֲבָל עִם צוּקַע"ר אָסוּר, וְכָל שֶׁכֵּן (כמ) מַשְׁקֶה שֵׁכָר (שָׁקוֹרִין בְּיע"ר) וְדַאי אָסוּר. וְטַיי"א וְקַאפֶ"ע מֻתָּר לִשְׁתּוֹתוֹ קֹדֶם תְּפִלָּה כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְכַוֵּן דַּעְתּוֹ וּלְהִתְפַּלֵּל, וּבִפְרָט בְּהַמְּקוֹמוֹת שֶׁרְגִילִין בָּהֶם וְאֵין מִתְיַשֵּׁב הַדַּעַת בִּלְתָּם, וְכָל זֶה בִּלֹא צוּקַע"ר, וְאֶפְשָׁר דְּכְנָגֵד הָאַחֲרוֹנִים וְכֵן הָרְדְּבַ"ז (א' ש"ט) שֶׁכָּתַב דְּעִם צוּקַע"ר אֵין לְךָ גַּוָּה גְּדוֹלָה מִזֶּה קֹדֶם הַתְּפִלָּה, רַק אִם נוֹתֵן הַצּוּקַע"ר בְּתוֹךְ הַטֵּיי"א לְמַתְקוֹ דְּזֶהוּ אָסוּר קֹדֶם הַתְּפִלָּה, אֲבָל אִם לוֹקֵחַ מֵעַט צוּקַע"ר בְּפִיו בְּעֵת הַשְּׁתִיָּה וּבִלְתִּי זֶה אֵין יָכוֹל לִשְׁתּוֹת הַטֵּיי"א, אֵין זֶה בִּכְלָל גַּוָּה. הֵיוֹצֵא מִדְּבָרֵינוּ דְּבִנְתִינַת הַצּוּקַע"ר בְּתוֹךְ הַטֵּיי"א אוֹ לֶאֱכֹל מֵעַט מִינֵי תַּרְגִּימָא בְּעֵת הַשְּׁתִיָּה כְּדֵי שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת הַטֵּיי"א וְהַקַּאפֶ"ע אַלִּיבָּא רַיְקָנָא, אֵין שׁוּם צַד לְהָקֵל בָּזֶה קֹדֶם הַתְּפִלָּה, אִם לֹא מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲלִישַׁת הַלֵּב וְהוּא צָרִיךְ זֶה לִרְפוּאָה. וּמִכָּל מָקוֹם טוֹב שֶׁיֹּאמַר מִתְּחִלָּה עַל כָּל פָּנִים 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל'. כָּתַב בְּסֵפֶר פְּרֶשֶׁת 'שְׁמַע יִשְׂרָאֵל'. כָּתַב בְּסֵפֶר פְּתְחֵי תְּשׁוּבָה הֶחָדָשׁ דְּיֵשׁ לְמְנוֹעַ מִלְּשְׁתּוֹת הַטֵּיי"א בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה בַּאֲסֵפַת חֲבֵרִים, עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ. וּמִלְּבַד זֶה רָגִיל לְהִסְתַּעֵף מִזֶּה אִסּוּר אַחֵר, דְּהַלֹּא כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א (יד. ד"ה אמר) וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה וכיון) דְּלְכָךְ אָסוּר לוֹ לְאָדָם לַעֲסֹק בַּחֲפָצָיו קֹדֶם שֶׁיִּתְפַּלֵּל כְּדֵי שֶׁלֹּא יַפְנֶה לִבּוֹ לִשּׁוּם דָּבָר עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל, וְכֵן כָּתַב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סוֹף סָעִיף ב' שֶׁהוּא אָסוּר לְהִתְעַסֵּק בְּדְבָרִים אֲחֵרִים כְּלָל עַד שֶׁיִּתְפַּלֵּל, וְהָרְגִילִין בַּאֲסֵפַת חֲבֵרִים בְּעֵת שְׁתִיַּת הַטֵּיי"א רָגִיל לִפְעָמִים עַל יְדֵי רִבּוּי הַשִּׂיחָה לַעֲבֹר עַל יְדֵי זֶה גַּם זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה: (כג) בְּשַׁבָּת. כְּלוֹמַר דְּלֹא תֵּימָא דִּבְשַׁבָּת אָסוּר בְּלֹא הֶכִי מִשּׁוּם דְּאָסוּר לְטְעֹם קֹדֶם קִדּוּשׁ, קָא מַשְׁמַע לָן דְּאֵינוֹ אָסוּר רַק דַּוְקָא בְּשֶׁהִגִּיעַ זְמַן קִדּוּשׁ, וְהָכָא כֵּיוָן שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל לֹא הִגִּיעַ עֲדַיִן זְמַן קִדּוּשׁ. וְאַחַר תְּפִלַּת מוּסָף אָסוּר מִשּׁוּם קִדּוּשׁ, וְקֹדֶם מוּסָף עַיֵּן סִימָן רפ"ו סָעִיף ג': (כד) מֻתָּר. אֲפִלּוּ אֲכָלִין וּמַשְׁקִין טוֹבִים (ל) דְּשַׁיָּךְ בָּהוּ גַּוָּה, כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מִשּׁוּם גַּוָּה אֶלָּא לִרְפוּאָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ חוֹלֶה גְּמוּר שָׁרִי, וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁמֻּתָּר לִשְׁתּוֹת קֹדֶם הַתְּפִלָּה הֲרָקוֹת וְשִׁקּוּיִים לִרְפוּאָה: ד (כה) וְהָרָעֵב. הַרְבֵּה [לְבוּש]: (כו) וְיִשְׁתֶּה. מַשְׁמַע שֶׁאֵינוֹ מְחַיֵּב, מִדְּקָאָמַר אִם רוֹצֶה, וְהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּעַכְשָׁו בַּזְּמַן הַזֶּה בְּלֹא הֶכִי אֵין מְכוֹנְנִים כָּל כָּךְ, וּמִכָּל מָקוֹם אִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת קֹדֶם כְּדֵי שֶׁיְּכַוֵּן מַתָּר. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג): (כז) הִתְחִיל לֶאֱכֹל. אֲפִלּוּ (לא) הָיָה בְּהֶתֵּר דְּהֵינוּ שֶׁהָיָה יוֹתֵר מֵחֲצִי שָׁעָה עַד עֲלוֹת הַשַּׁחַר, דִּבְתוֹךְ הַחֲצִי שָׁעָה (לב) אָסוּר לְהַתְחִיל לֶאֱכֹל וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמַ"א בְּסִימָן תרנ"ב (ס"ב) לְגַבֵּי לוּלָב, וְהוּא הַדִּין לְגַבֵּי קְרִיאַת שְׁמַע דְּאוֹרַיְיתָא. וְדַוְקָא אִם הוּא אוֹכֵל יוֹתֵר מִכַּבֵּיצָה דְּהָוֵי דֶּרֶךְ קְבִיעוּת סְעוּדָה, אֲבָל אִם אֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא כַּבֵּיצָה אוֹ פָחוֹת מֻתָּר לְהַתְחִיל לֶאֱכֹל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ חוֹלֶה, שָׁרִי. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י): (כח) וְאִם מוּסָף. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תרנ"ב (סק"ד) וּמִפְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן זֶה (א"א סק"ט), וּבְלֹא הֶכִי פָּשׁוּט: (כט) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דברים האסורים קודם התפילה ס"ו) וְתַדְּוִשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אַיְּנָר (בס"ז):

בַּאוּר הֲלָכָה

שֶׁכָּתַב רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁהַצָּרָךְ לְלֶכֶת וְכוּ' אֲבָל לִיתֵּן לוֹ שָׁלוֹם אַף בִּכְהַאי גַּוְנָא אָסוּר, וּמִשְׁמַע דְּדַוְקָא בָּזֶה כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים הוּא מַשְׂכִּים לְפִתְחוֹ לָזֶה, אֲבָל אִם הוּא מַשְׂכִּים לְפָתַח חֲבֵרוֹ לִרְאוֹת שָׁם אִיזֶה עֶסֶק וְאַגַּב זֶה נוֹתֵן לוֹ גַּם כֵּן שָׁלוֹם מֻתָּר, כֵּן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ז), אֲבָל מִדִּבְרֵי הַב"ח (ס"ג) וְהַגְרָ"א מִשְׁמַע דְּאָסוּר אַף בִּכְהַאי גַּוְנָא:

ג * וְלֹא לֶאֱכֹל. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כא) בְּמֶה שֶׁכָּתַב, וְגַם הִסְמִיכוּ דִּבְרֵיהֶם וְכוּ', וְנִמְקָא מִינָהּ בָּזֶה הַטַּעַם הַשֵּׁנִי לָאֲסֹר אֲפִלּוּ אַחַר שֶׁקִּבֵּל עָלָיו מַלְכוּת שָׁמַיִם בְּקְרִיאַת שְׁמַע כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, עַל כֵּן נִרְאֶה לִי דַּאֲפִלּוּ מִי שֶׁמַּכְרָח לֶאֱכֹל לִרְפוּאָה קֹדֶם הַתְּפִלָּה יִקְרָא עַל כָּל פָּנִים קְרִיאַת שְׁמַע קֹדֶם:

* וְכֵן אֲכָלִים וּמַשְׁקִין לִרְפוּאָה. עַיֵּן בְּפְרִי חָדָשׁ וּפְרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יב) דַּאֲפִלּוּ אִם יָכוֹל לֶאֱכֹלָם לְאַחַר הַתְּפִלָּה גַּם כֵּן מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁהוּא מְכַוֵּן לִרְפוּאָה. כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל טז ס"א) נִרְאֶה לִי דְּאֶפְשָׁר הַצָּרִיךְ לֶאֱכֹל מִפְּנֵי חֻלְשַׁת הַלֵּב מֻתָּר. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּאִישׁ חֻלָּשׁ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהַצְמִיד עַל נַפְשׁוֹ עַד עֵת שֶׁגּוֹמְרִים הַצִּבּוּר תְּפִלָּתָם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת, טוֹב יוֹתֵר לְהַתִּיר לוֹ שֶׁיִּתְפַּלֵּל לְעַצְמוֹ בְּבֵיתוֹ בַּבֹּקֶר וְיֹאכַל מְעַט וְאַחַר כָּךְ יֵלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לִשְׁמֹעַ קְדִישׁ וּבָרְכוּ וְשִׁאָר דִּבְרֵי קְדֻשָּׁה, מִשֶּׁיֹּאכַל קֹדֶם הַתְּפִלָּה וְיֵלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר. (בְּאֵר הֵיטֵב (ס"ק יא) בְּשֵׁם לֶקֶט הַקֶּמַח, וְהוּא פְּשׁוּט מִבְּרָכוֹת (כ"ז) [כ"ח] עַמּוּד ב' בְּגִמְרָא חֻלָּשׁ לִיבְאֵי וְכוּ', עַיֵּן שָׁם):

ד * הַצָּמֵא וְהָרָעֵב. אַף דְּמַיִם מֻתָּר בִּלְאוֹ הָכִי לִשְׁתּוֹת, נִמְקָא מִינָהּ לְמִי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִשְׁתּוֹת אֲלִיבָּא רַיְקָנָא וּמֻכְרָח לֶאֱכֹל מְעַט קֹדֶם אֵיזֶה דָּבָר (פְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יא)):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מ) בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו ואסור), וְכֵן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י) לְפִי מַה שֶּׁבָּאַר הַפְּרִי מְגַדִּים (משו"ת סק"ג) וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (סק"ה), וּדְלֹא כְּטַ"ז (סק"ג):

(מא) רַמְבַּ"ם (פ"ו ה"ד): (מב) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק"ו): (מג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י):

ה (מד) וְכֵן מוּכָח מִטּ"ז לְקַמָּן בְּסִימָן תרנ"ב (סק"ד) וּמִפְּרִי מְגַדִּים בְּסִימָן זֶה (א"א ס"ק טו), וּבְלֹא הֶכִי פָּשׁוּט: (מה) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דברים האסורים קודם התפילה ס"ו) וְתַדְּוִשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אַיְּנָר (בס"ז):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת תְּפִלָּה סִימָן פט

(כח) * צָרִיךְ לְהַמְתִּין, (כט) * [נ]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ (טו) לְהַמְתִּין: ו [ס]אֲפִלּוּ (ל) לִלְמֹד אָסוּר (לא) מִשֶּׁיִּגִּיעַ זְמַן
(מז) תְּפִלָּה, וְהֵינוּ מִי שֶׁרָגִיל לְהִתְפַּלֵּל (לב) בְּבֵית מִדְרָשׁוֹ וְאֵינוֹ רָגִיל לֵילֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ דִּלְמָא
(לג) מְטָרְדִי בְּגִירְסֵיהּ (לד) וְיַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה, אֲבָל מִי שֶׁרָגִיל לֵילֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מֵהָר. וְאִם הוּא
(לה) מְלַמֵּד (יז) לַאֲחֵרִים, אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ רָגִיל לֵילֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת, מֵהָר, [ע]כְּיָון שֶׁהַשָּׁעָה עוֹבֶרֶת, דִּזְכוּת הָרַבִּים
(לו) לְהִסְתַּפֵּר [ס]מֵתָר (לו) וְלִיכָּנֵס לְמֶרְחָץ [סְמוּךְ לְשַׁחֲרִית], שֶׁלֹּא גָּזְרוּ אֶלָּא סְמוּךְ לַמִּנְחָה (לז) שֶׁהוּא דָּבָר הַמָּצוּי: ח * [צ]בְּשָׁעַת

*) עַיִן בְּבֵ"י דִּבְרֵי [ר]"ש בְּשֵׁם ר"י סִ"ל דְּצָרִיךְ לְהַפְסִיק, וְדִעַת זוֹ הִיא דַּעַת הָרַשְׁב"א (ר"י ד"ה כל).

בְּאֵר הַיטֵב

ה (טו) לְהַפְסִיק. וְאִם בֵּרַךְ בִּרְכַת הַמָּזוֹן וְעוֹסֵק בְּשִׁיחָה, לְכַלִּי עָלְמָא צָרִיךְ לְהַפְסִיק. מִגֵּן אַבְרָהָם (ס"ק טו). **וְעַיִן בְּקִיצּוּר** ק"ן י"א דְּכָתַבְתִּי בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב חַיִּים וִיטָאל שֶׁאֲפִלּוּ קָם בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה אָסוּר לִטְעֹם עַד אַחַר הַתְּפִלָּה. וּבְכֹאַר הַיטֵב אֲשֶׁר לְפָנֵי כָּתַב לְחַלֵּק בֵּין אֲכִילָה לִשְׁתִיָּה, דְּבַאֲכִילָה אָסוּר וּבִשְׁתִיָּה מֻתָּר: ו (טו) **תְּפִלָּה.** עַיֵּן בָּ"ח (ס"ח), וְכֵן הוּא בְּמַהֲרֵ"ל (ה: ד"ה אלא) וּמַהֲרַ"שָׁ"א (שם) עַיֵּן שָׁם. וְעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יח) לֹא דָּק עַיֵּן שָׁם: (יז) **לַאֲחֵרִים.** כֵּן כָּתַב הָרַבֵּנוּ יוֹנָה (ג. ד"ה על). וּמֵיהוּ מִתּוֹסָפוֹת (ה: ד"ה אלא) מַשְׁמַע דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ הַאי סְבָרָא לְחַלֵּק בְּכָךְ, דְּאִם כֵּן לֹא הָוֵי רְאָיָה מֵהֲהִיא דְּרַב חִסְדָּי יְדִידִי וּמַתְנִי לַן פֶּרֶק וְכוּ', דְּלְמָא שָׁאנֵי הָתָם שֶׁלִּמְּדוּ לַאֲחֵרִים, וְקַל לְהָבִין. וְהָרוֹקֵחַ כָּתַב תַּלְמִיד חָכָם

בְּאוּר הֲלָכָה

ה * צָרִיךְ לְהַפְסִיק. הֵינוּ כְּשֶׁעוֹלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר, כֵּן כָּתַב הָרא"ש (פ"א סי' י). **וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רל"ה** (ס"ב) **דְּאִם הִתְחִיל לֶאֱכֹל בְּתוֹךְ הַחֲצִי שָׁעָה שֶׁקָּדַם צֵאת הַכּוֹכָבִים מְשַׁמַּע שָׁם מֵהַפְּרִי מִגְדִּים** (א"א סק"ד) **דְּצָרִיךְ לִפְסֹק תֵּכֶף, וְאִם כֵּן לְכָאוֹרָה הוּא הַדִּין הָכָא,** וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר דִּמְשׁוּם מְשׁוּם אֲכִילָה קָדַם הַתְּפִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹתוֹ כִּדְאוֹרַיְתָא אֲפִלּוּ לְדַעַת הָרִאשׁוֹנָה, מִכָּל מָקוֹם מְשׁוּם קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית דְּהוּא דְּאוֹרַיְתָא צָרִיךְ לִהְיוֹת הַדִּין דְּאִם הִתְחִילוּ סְמוּךְ לָהּ מִפְסִיקִין. **וְאֶפְשָׁר דְּהָכָא מְשׁוּם דַּאֲפִלּוּ לְאַחַר שִׁיגִּיעַ עֲלוֹת הַשַּׁחַר גַּם כֵּן אֵין לְצֵאת בָּזֶה יְדֵי קְרִיאַת שְׁמַע לְכַתְּחִלָּה** וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן נ"ח סָעִיף ד', **לָכֵן לֹא הֶחְמִירוּ כָּל כָּךְ. אִי נָמֵי אֶפְשָׁר דְּהָרא"ש נָקֵט הָכִי מְשׁוּם דְּזֶה הַדִּין כּוֹלֵל אֲפִלּוּ בְּהִתְחִיל בְּהֶתֵּר:**

*** וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק כט) **מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּקוֹרֵא קְרִיאַת שְׁמַע בִּלְא בְּרָכוֹתֶיהָ. וְנִרְאֶה לִי דְּמֵחֵיב גַּם כֵּן לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין מִקֹּדֶם שֶׁיֹּאכַל** דַּהֲרֵי הוּא גַּם כֵּן דְּאוֹרַיְתָא, וְזֹמְנָם גַּם כֵּן מַתְחִיל בְּעֵת הַתְּחָלַת זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ל' סָעִיף א':

ח * בְּשָׁעַת הַדְּחָק. עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן י"ז **שֶׁכָּתַב דְּאִם הוּא בַּדֶּרֶךְ וְרוֹאֶה שֶׁיַּעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַדֶּרֶךְ וְשֹׁלֵשׁ בְּרָכוֹתֶיהָ וְאַחַר כָּךְ יִכְשְׁבוּ לְמַלּוֹן יִתְפַּלֵּל מֵעֲמָד, מֵיהוּ נִרְאֶה לִי דְּיִקְרָא אוֹתָהּ בְּדֶרֶךְ בְּלִי בְּרָכוֹתֶיהָ וְאַחַר** בְּחִבּוּרֵי רַבִּי עֲקִיבָא אֲיגֻר שֶׁהִסְכִּים גַּם כֵּן דְּבָזֶה אֵין לְהַפְסִיק בֵּין גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה אַחֲרֵי שֶׁהִשְׁלִים גְּאֻלָּה מִקֹּדֶם וְחֵיֵב לִסְמֹךְ תְּפִלָּה אֲלֵיהֶן, עַל כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כְּעֵצַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם לִקְרוֹת בִּלְא בְּרָכוֹת. **וְאִם רוֹצֶה לִסְמֹךְ מִבֵּיתוֹ אַחַר שֶׁהִגִּיעַ זְמַנָּהּ וְאֵין הַשַּׁיָּרָא מַמְתִּנָה לוֹ רַק זְמַן מַעַט וְאֵין בָּזֶה כְּדֵי שֶׁיִּקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְיִתְפַּלֵּל,** לְכָאוֹרָה בָּזֶה אַף לְהַגְאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֲיגֻר מוֹטָב שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ בְּעֲמִידָה וְיִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַדֶּרֶךְ עִם בְּרָכוֹתֶיהָ כְּתִקּוּנָהּ, אַךְ יֵשׁ לִדְחוֹת דְּהָלֹא כָּתַב הָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ז) בְּשֵׁם סִפְרֵי תּוֹסָפוֹת דְּיֵשׁ לְחוּשׁ לְמַעֲשֶׂה לָאֲסֹר כָּל הַדְּבָרִים הַנִּזְכָּרִים בְּסָעִיף ג' גַּם קֹדֶם קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה שֶׁל עַרְבִית, הָרֵי דְּכָל שֶׁכֵּן קֹדֶם שֶׁמַּקְדִּים קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל שַׁחֲרִית יֵשׁ אִסּוּר בְּדֶרֶךְ, וְאִם כֵּן כְּשֶׁמַּקְרִים לַעֲבֹר וְלִסְמֹךְ קֹדֶם שֶׁמַּקְדִּים הַמִּצְוֹת קְרִיאַת שְׁמַע וּתְפִלָּה מִפְּנֵי שֶׁאֵין הַשַּׁיָּרָא מַמְתִּנָה לוֹ, **מוֹטָב לְכוֹלֵי עָלְמָא שֶׁיִּהְיֶה דְּחוּי אָז תְּפִלָּה שֶׁהִיא דִּרְבָּנָן וְלֹא קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְתָא, וְהֵיכִי דְּשַׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁאֲנִי שֶׁלֹּא הִגִּיעַ אָז זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע, וְאַף שֶׁבְּאֶמֶת אֵין הַמִּצְוָה נִדְחֵית בָּזֶה רַק מִתְאַחֶרֶת לְפִי שָׁעָה,** גַּם בָּזֶה יֵשׁ מַעֲלֶיהָ בְּמַה שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְתָא כְּדִמּוּכָח סָכָה ל"ח עַמּוּד א', **וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְאֶפְשָׁר שֶׁגַּם בָּזֶה יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע לְבַדָּהּ בִּלְא בְּרָכוֹת וּבַדֶּרֶךְ יִתְפַּלֵּל הַכֹּל כִּסְדָרָן, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְאוּלַי לְפִי מַה דְּאִנּוּן נוֹהֲגִין כְּהַיּוֹם כְּהַפּוֹסְקִים דִּכְּשֶׁהִיא לְהוּ דְּמִסְמָךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה עָדִיף, בְּוַדַּאי אֵין לְהַקְדִּים תְּפִלָּה לִקְרִיאַת שְׁמַע:**

בִּיחִידוּת. (מג) וְאִם רְגִילִין צִבּוּר לְהִתְאַסֵּף אֵלָיו שָׁם גַּם בָּזֶה מֻתָּר, דְּוַדַּאי יַזְכִּירוּהוּ כְּשֶׁיָּבוֹאוּ. וְעַיֵּן סִימָן צ' סָעִיף י"ח בַּהַגָּ"ה: **(לג) מְטָרִיד בְּגִירְסֵיהּ.** (מג) עַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (שם ס"ג) **שֶׁכָּתַב דַּאֲפִלּוּ יֵשׁ לוֹ שִׁעוּר קָבוּעַ מַה שֶּׁלּוֹמֵד דְּלֵיכָּא לְמֵיחַשׁ כָּל כָּךְ שֶׁמָּא יִמְשֹׁךְ בִּלְמוּדוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר. וְלָכֵן מִי שֶׁהוּא בַּדֶּרֶךְ אוֹ דַּר בִּישׁוּב אֲפִלּוּ בְּקָטָן אַף עַל גַּב שֶׁמְּצוָה לְהִתְפַּלֵּל בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לִלְמֹד קֹדֶם שֶׁמִּתְפַּלֵּל מוּטָב שֶׁיִּתְפַּלֵּל תֵּכֶף כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל מִלִּמּוּדוֹ.** וּבְזֶמֶן הַזֶּה דְּעוֹבְרֵי דְּרָכִים עַל פִּי רֹב אֵינָם לוֹמְדִים תּוֹרָה בַּדֶּרֶךְ וְהָיָה מֻתָּר לְכוֹלֵי עָלְמָא **עַל זְמַן שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁנִּמְשָׁךְ מִזֶּה שֶׁעוֹבְרִים זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְלִפְעָמִים גַּם זְמַן תְּפִלָּה, לָכֵן יִזָּהֲרוּ שֶׁתֵּכֶף בְּקוּמָם קֹדֶם שֶׁיַּעַסְקוּ בְּשׁוּם דָּבָר יִתְפַּלְּלוּ,** וּמִכָּל שֶׁכֵּן דְּבִכְהוּלוֹת גְּדוֹלוֹת מִתְפַּלְּלִין תֵּכֶף כְּשֶׁהָאִיר הַיּוֹם וְאִם בְּשָׁעָה שֶׁהַצִּבּוּר מִתְפַּלְּלִין. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְיֵרָאֶה לְצַמְצֵם בְּצַעַת שֶׁמְּבָרֵךְ עַל הַתְּפִלִּין שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לְהַכִּיר אֶת חֲבֵרוֹ בְּרִחוּק אַרְבַּע אַמּוֹת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה. **(לד) וְיַעֲבֹר וְכוּ'.** וְאִם (מד) אָמַר לַחֲבֵרוֹ שֶׁאֵינוֹ לוֹמֵד, שֶׁאִם יִסְתַּרֵד בִּגְרָסָא יַזְכִּירֶנּוּ שֶׁלֹּא יַעֲבִיר הַזְּמַן, מַתָּר לִלְמֹד: **(לה) מְלַמֵּד לַאֲחֵרִים וְכוּ'.** [ג]וְדָוְקָא אִם לֹא יַעֲבֹר [זְמַן] קְרִיאַת שְׁמַע עַל יְדֵי זֶה, [ג]דְּאִם יָרֵא שֶׁיַּעֲבֹר הַזְּמַן מַחֵיב לְקָרוֹתָהּ מִקֹּדֶם כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִגִּיעַ הַזְּמַן, וּכְמוֹ שֶׁהוֹכַחְתִּי לְקַמָּן בְּסִימָן ק"ו בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה היה עוסק וכו'). **ז [לו] לְהִסְתַּפֵּר וְכוּ'.** דְּוָקָא סְמוּךְ לְשַׁחֲרִית דְּהֵינוּ קֹדֶם שֶׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, אֲבָל סְמוּךְ לְמִנְחָה, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ע' בְּבֵאוּר הֲלָכָה רַבָּה (ס"ק יב)]. וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק טו) דְּדִין וּבַרְכִי סְעוּדָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶם תְּפִלָּה שָׁרִי, דְּחָפְצֵי שָׁמַיִם הֵמָּה, הָא בְּחֹל אָסוּר: **(לז) שֶׁהוּא דָּבָר וְכוּ'.** שָׁרִי הָעָם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לג) עַיֵּן לְקַמָּן בְּסוֹף סִימָן רל"ב בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יח): **(מד)** הָרא"ש (פ"א סי' י), וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה צריך): **(לה)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טה). וְיִפְרֵי מְגַדִּים מְמָאן בָּזֶה, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר נָהָר שָׁלוֹם (סק"ג): **(ט)** בַּ"ח (ס"ח), וְט"ז בְּסִימָן תרנ"ב (סק"ד) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יא) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מז)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **ו (לח)** מָגֵן אַבְרָהָם בְּסוֹף סִימָן ק"ו (סק"ו): **(לט)** אֵלִיָּה רַבָּה בְּסִימָן ע' (סק"ב) עַיֵּן שָׁם: **(מ)** הַלְבוּשׁ שָׁם (ס"ג): **(מא)** דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם ס"ו): **(מב)** יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב (סק"ח) וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר שֻׁלְחַן שְׁלֹמֹה (ס"ה): **(מג)** דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם): **(מד)** דֶּרֶךְ הַחַיִּים (שם ס"ו):

[י]קוּמִי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן בשו"ע הרב (סי' קו ס"ד) כתב: אם אין השעה עוברת ויש לו שהות עדיין לקרות קריאת שמע ולהתפלל אינו פוסק כלל אפילו לומד יחידי ואפילו התחיל ללמוד באיסור שכבר הגיע זמן קריאת שמע ותפלה שאסור לו להתחיל ללמוד עד שיתפלל תחלה אם אינו רגיל לילך לבית הכנסת, אעפ"כ אם התחיל אין צריך להפסיק ורשאי ללמוד כל זמן שיש שהות עדיין לקרות קריאת שמע ולהתפלל אח"כ. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ו) כתב שאם מלמד לאחרים אפילו אינו רגיל לילך לבית הכנסת, מותר כיון שהשעה עוברת, שזכות הרבים דבר גדול הוא ואם לא ילמדו עכשיו יתבטלו ולא יוכלו ללמוד אחרי התפלה, ולפיכך אפילו אם נמשך בלימודו עד שזמן קריאת שמע ותפלה עובר, לא יפסיק מלימודו. **ג]** ובשו"ע הרב (סי' קו ס"ד) כתב: שאם השעה עוברת מכל מקום פוסק וקורא פסוק ראשון של קריאת שמע, כדי לקבל מלכות שמים בזמן קריאת שמע, ויחזור אחר הלכה שיש בה יציאת מצרים כדי להזכיר יציאת מצרים בזמן קריאת שמע, ואחר לימודו טוב שיגמור כל קריאת שמע.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הַדְּחָק כְּגוֹן (לח) שֶׁצָּרִיךְ לְהַשְׁכִּים לַדֶּרֶךְ, (לט) יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל (מ) מִשָּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, וַיְמַתִּין מִלִּקְרוֹת (יח) קְרִיאַת שְׁמַע עַד שֶׁיִּגִּיעַ זְמַנָּהּ. (מא) (אִם אֶפְשָׁר לוֹ לִקְרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע עַל הַדֶּרֶךְ, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּתְכַּוֵּן בְּפָסוּק רִאשׁוֹן וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן נ"ח (ס"ג)) (בית יוסף (ד"ה ופע"פ) בשם הרשב"א (ס: ד"ה ועכנין קריפה)). וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ סוֹמֵךְ גְּאֻלָּה (יט) לִתְפִלָּה, (מב) הָכִי עָדִיף טְפֵי שֶׁיִּתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ מֵעֲמָד מִמָּה שֶׁיִּתְפַּלֵּל בִּזְמַנָּהּ וְהוּא מְהַלֵּךְ וְיִסְמוֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה:

צ מָקוֹם הָרָאוּי לְהִתְפַּלֵּל, וּלְהִתְפַּלֵּל עִם הַצִּבּוּר, וְדִין הַהוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ. וּבוֹ כ"ז סְעִיפִים:

א [א]הַמִּתְפַּלֵּל לֹא יַעֲמֹד עַל גַּבֵּי מִטָּה וְלֹא עַל גַּבֵּי כִּסֵּא וְלֹא עַל גַּבֵּי סַפְסָל. (א) (וַאֲפִלּוּ (ב) אֵינָן גְּבוֹהִין (ג) שְׁלֹשָׁה) (בית יוסף (ד"ה וכתב הרמב"ם) בשם מהר"י אבוהב (פיאור לטור)). (ג) וְלֹא עַל גַּבֵּי מָקוֹם גָּבוֹהַּ, [ב]אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה (ד) זָקֵן אוֹ חוֹלֶה אוֹ שֶׁהָיָה כּוֹאֲבוֹ (ה) לְהַשְׁמִיעַ לַצִּבּוּר: **ב** [ג]שִׁעוּר (ו) מָקוֹם גָּבוֹהַּ שֶׁאָמְרוּ, שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. הָיָה גָּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה וְיֵשׁ בּוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת עַל אַרְבַּע אַמּוֹת, הֲרֵי הוּא כַּעֲלִיָּה וּמֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ. וְכֵן אִם הָיָה (ז) מֻקָּף מְחִיצוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ אַרְבַּע עַל אַרְבַּע, מֻתָּר לְהִתְפַּלֵּל בּוֹ, שֶׁאֵין גָּבְהוֹ נָכֹר כֵּיוָן שֶׁחָלַק רְשׁוּת: **ג** [ד]הָאֻמָּנִין שֶׁעוֹשִׂין מְלָאכָה לְבַעַל הַבַּיִת, יְכוֹלִין לְהִתְפַּלֵּל בְּרֹאשׁ הַגַּיִת וּבְרֹאשׁ הַתְּאֵנָה וְאֵין בָּזֶה מִשּׁוּם לֹא יַעֲמֹד עַל גַּבֵּי מָקוֹם גָּבוֹהַּ וְיִתְפַּלֵּל, [ה]דְּכֵיוָן שֶׁעָלוּ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתָּם הָוֵי כְּמוֹ שֶׁעָלָה לַעֲלִיָּה, וּבְשָׁאר אִילָנוֹת, צְרִיכִים לֵירֵד. [ו]וְהַטַּעַם שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַגַּיִת מִשְּׁאָר אִילָנוֹת, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לָהֶם עֲנָפִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשְּׁאָר אִילָנוֹת וְיֵשׁ טֹרַח גָּדוֹל בַּעֲלִיָּתָם וּבִירִידָתָם וְיִתְבַּטְּלוּ מִמְּלַאכְתָּם וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ שֶׁיִּתְפַּלְּלוּ שָׁם, אֲבָל שְׁאָר אִילָנוֹת דְּלַיְכָּא בְּטוּל, יֵרֵדוּ. [ז]וּבַעַל הַבַּיִת, אֲפִלּוּ מֵרֹאשׁ הַגַּיִת וְהַתְּאֵנָה צָרִיךְ לֵירֵד לְהִתְפַּלֵּל, דְּהָא אֵינוֹ מְשֻׁעְבָּד לְמְלַאכְתּוֹ שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת עַצְמוֹ, וְאִם הֵקֵלּוּ אֵצֶל פּוֹעֲלִים מִפְּנֵי בְּטוּל מְלַאכְתָּם, לֹא הֵקֵלּוּ אֶצֶל בַּעַל

א [א]ברכות י' (ע"ב). ב תוספתא שם פרק ג' (ה"י) ואחרות חיים (סי' נב) ושאר פוסקים. ג רמב"ם פרק ה' מהלכות תפלה (ה"י). ד ברכות (ט"ו) [ט"ז] (ע"א). ה הרא"ש שם (פרק ב סי' יג). ו רבנו יונה שם (ט. ד"ה גמ'). ז שם בגמרא.

בַּאֵר הֵיטֵב

א (ג) **שְׁלֹשָׁה.** וְהַב"ח (ס"א) מְתֵּיר גַּם בְּכִסֵּא וְסַפְסָל אִם אֵינָן גְּבוֹהִים שְׁלֹשָׁה, וְכֵן כָּתַב הַט"ז (סק"א) עַיֵּן שָׁם. [וּבְמַהֲרִי"ל הִלְכוֹת תְּפִלָּה מְשַׁמַּע כְּדַעַת הַשַּׁלְחָן עָרוּךְ וְכֵן כָּתַב הַלְּבוּשׁ סִימָן צ"ח (ס"ד) וְכֵן פָּסַק בְּסֵפֶר אֲלִיָּהוּ רַבָּה (סק"א)]. וְעַכְשָׁיו נָהֲגוּ שֶׁהַשְּׁלִיחֵי צִבּוּר עוֹמְדִין עַמָּק מִשָּׁאר בֵּית הַכְּנֶסֶת, מִשּׁוּם 'מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ'. עַיֵּן הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קכ"ב וּבְיָד אַהֲרֹן (הגה"ט):

שֶׁבְּשַׁל תְּפִלָּה בְּשַׁבִּיל לְמֹדוּ, אֲפִלּוּ לְמַד כָּל הַיּוֹם וְלֹאחֲרִים, מֵעֲלָה עָלָיו כְּאִלּוּ לֹא לָמַד מָגֵן אַבְרָהָם (שם):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

נִכְנָסִין שָׁם בַּיּוֹם, אֲבָל בַּשַּׁחַר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי הוּא וְלֹא גָּזְרוּ בּוֹ. וְאוֹתָן הַמַּלְאָכוֹת שֶׁדָּרָךְ בְּנֵי אָדָם לְהַשְׁכִּים לָהֶם קֹדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר, יֵשׁ שֶׁמַּחְמִירִים וְסוֹבְרִים דְּבַחֲצִי שָׁעָה שֶׁקֹּדֶם עֲלוֹת הַשַּׁחַר אָסוּר כְּמוֹ סְמוּךְ לְמִנְחָה, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ע' בְּבֵאוּר הֲלָכָה עַיֵּן שָׁם, עַל כֵּן טוֹב שֶׁיֹּאמַר בְּרָכוֹת מִקֹּדֶם: **ח (לח) שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ'.** וְאֵין (מה) הַשַּׁיָּרָא מַמְתֶּנֶת לוֹ אוֹ (מו) שְׁאָר דְּחָק וְאָנֻס: **(לט) יָכוֹל לְהִתְפַּלֵּל.** פְּרוּשׁ דְּבִסְתָם דֶּרֶךְ אֵינוֹ יָכוֹל לְכַוֵּן בִּתְפִלָּה בֵּין כְּשֶׁהוּא מְהַלֵּךְ בְּרַגְלָיו (מז) אוֹ יוֹשֵׁב בָּעֲגָלָה אוֹ בִּסְפִינָה, וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ יוֹתֵר שֶׁיִּתְפַּלֵּל מִשָּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אַף שֶׁאֵינוֹ עַדַיִן עֵקֶר זְמַן תְּפִלָּה, וְגַם לֹא יוּכַל לִסְמֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה כִּי לֹא יוּכַל לִקְרֹא אָז קְרִיאַת שְׁמַע דַּעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ זְמַנָּהּ עַד שֶׁיָּכִיר אֶת חֲבֵרוֹ בְּרָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת, מִכָּל מָקוֹם זֶהוּ טוֹב יוֹתֵר מִשֶּׁיִּתְפַּלֵּל בַּדֶּרֶךְ בְּזִמַּנּוֹ עִם סְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה, כִּי בְּבֵיתוֹ יוּכַל לְהִתְפַּלֵּל בַּעֲמִידָה: (מ) **מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה בְּסָעִיף א' (ד"ה ואם) שֶׁפָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הָרַבָּה פּוֹסְקִים דְּסִכְּרָא לְהוּ דְּדִוְקָא אַחַר שֶׁהֵאִיר מִזְרָח, וְקֹדֶם לָזֶה לֹא הִגִּיעַ עֵדַיִן זְמַן תְּפִלָּה. וּבִכְרָט כְּשֶׁרוֹצֶה אָז לְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלִּין, דְּזֶה אֶפְלוּ לְדַעַת הַמַּקִּלִּין אָסוּר אֶפְלוּ אַחַר שֶׁהֵאִיר מִזְרָח עַד זְמַן שֶׁיָּכִיר אֶת חֲבֵרוֹ בְּרָחוֹק אַרְבַּע אַמּוֹת (מח). וְאִם הִגִּיעַ הַזְּמַן הַזֶּה לְכַלָּי עָלְמָא יִקְרָא קְרִיאַת שְׁמַע וְיִתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ כְּתִקּוּנָהּ אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא הֵנֵץ הַחַמָּה, כֵּיוָן שֶׁהוּא שְׁעַת הַדְּחָק. וְאִם הוּא בַּדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וְהַשַּׁיָּרָא שֶׁלּוֹ עוֹמְדִים לְהִתְפַּלֵּל קֹדֶם זֶה הַזְּמַן וּמְשַׁעֵר דַּעַד בָּרְכוּ יִגִּיעַ הַזְּמַן, יוּכַל הוּא לְהַתְחִיל בִּרְכַת בָּרוּךְ שֶׁאָמַר גַּם כֵּן עִמָּהֶם לְעֵת עַתָּה בְּלֹא תְּפִלִּין, (מט) אוֹ שֶׁיִּלְבַּשׁ תְּפִלִּין בְּלִי בְּרָכָה וְאַחַר שֶׁיִּגִּיעַ (נ) בֵּין יִשְׁתַּבַּח לְיוֹצֵר יִרְאֶה אִם הִגִּיעַ הַזְּמַן יִמְשַׁמֵּשׁ בְּהֶן וִיבָרֵךְ: **(מא) אִם אֶפְשָׁר וְכוּ'.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִם יוֹדֵעַ שֶׁגַּם קְרִיאַת שְׁמַע פָּסוּק רִאשׁוֹן לֹא יוּכַל לְכַוֵּן בַּדֶּרֶךְ, כְּגוֹן שֶׁהוּא בְּמָקוֹם גְּדוֹדֵי חַיָּה וְלִסְטִים, מֻתָּר לִקְרֹא קְרִיאַת שְׁמַע בְּבֵיתוֹ גַּם כֵּן תֵּכֶף מִשֶּׁעָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר אַף עַל פִּי שֶׁעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ עֵקֶר הַזְּמַן וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן נ"ח סָעִיף ג': (מב) **הָכִי עָדִיף.** וְרֹב הָעוֹלָם אֵין נִזְהָרִין בָּזֶה, וְאֶפְשָׁר מִשּׁוּם דְּנוֹהֲגִים כְּאִידָךְ פּוֹסְקִים דְּסִכְּרָא לְהוּ דְּמִסְמֹךְ גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה עָדִיף, עַל כֵּן מִתְפַּלְּלִין בַּדֶּרֶךְ עִם סְמִיכַת גְּאֻלָּה לִתְפִלָּה [מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טז) עַיֵּן שָׁם עוֹד]. עוֹד כָּתַב (ס"ק יז) אִם הוּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ח (מה) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן י' וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מו)** חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל טז ס"א): **(מז)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טז): **(מח)** בְּסִימָן נ"ח סָעִיף ג' עַיֵּן שָׁם: **(מט)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **(נ)** בְּסִימָן נ"ד (ס"ג): **א (ס)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק"א): **(ס)** מוּכָח בְּלִבּוּשׁ: **(ג)** בֵּית יוֹסֵף (ד"ה המתפלל): **(ד)** עַיֵּן בְּפָרֵי מְגַדִּים (משב"ז סק"א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב כתב הטעם לפי שאין גבהות לפני המקום שנאמר ממעמקים קראתיך ה'. **ב]** ובשו"ע הרב (סי' תריד ס"ד) כתב: בשעה שמתפלל תפלת שמונה עשרה אסור לעמוד על גבי כרים וכסתות אפילו אינן של עור משום שנראה כמתגאה אם יעמוד על כרים בשעת תפלה, אבל מותר לעמוד על שאר דברים חוץ מן כרים וכסתות אפילו בשעה שמתפלל תפלת שמונה עשרה אם אינו גבוה שלשה טפחים מן הארץ.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah